

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתלג

ערב שבת-קודש
פרשת מטות-מסעי
כ"ז בתמוז ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ז בתמוז ה'תשע"ט – ה' במנחם-אב ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ז בתמוז	הלכות אישות פרק כ-כב.	הלי מעשר שני ונטע רבעי פרק יא.	מ"ע ריב.
ש"ק	כ"ח בתמוז	פרק כג-כה.	הלי בכורים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ריב.
א'	כ"ט בתמוז	הלכות גירושין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ב.	מ"ע רכב.
ב'	א' במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ג.	מ"ע רכב.
ג'	ב' במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ד.	מל"ת שנו.
ד'	ג' במנחם-אב	פרק י-יב.	פרק ה.	מל"ת שנו.
ה'	ד' במנחם-אב	פרק יג. הלכות יבום וחליצה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ו.	מל"ת שנו. מ"ע רטז.
ו'	ה' במנחם-אב	פרק ג-ה.	פרק ז.	מ"ע ריז.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ז בתמוז	3.07	4.15	4.42	5.49	9.12	12.46	1.21	7.49.8	8.17
ש"ק, כ"ח בתמוז	3.08	4.16	4.43	5.50	9.12	12.46	1.21	7.49.5	8.17
א', כ"ט בתמוז	3.09	4.17	4.44	5.50	9.12	12.46	1.21	7.49.3	8.17
ב', א' במנחם-אב	3.10	4.18	4.44	5.51	9.13	12.46	1.21	7.49.0	8.16
ג', ב' במנחם-אב	3.11	4.18	4.45	5.51	9.13	12.46	1.22	7.48.7	8.16
ד', ג' במנחם-אב	3.12	4.19	4.46	5.52	9.13	12.46	1.22	7.48.3	8.16
ה', ד' במנחם-אב	3.13	4.20	4.46	5.53	9.14	12.47	1.22	7.47.9	8.15
ו', ה' במנחם-אב	3.14	4.21	4.47	5.53	9.14	12.47	1.22	7.47.6	8.15

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
מטות-מסעי	7:12	8:29	7:28	8:32	7:21	8:33	7:29	8:30
דברים	7:10	8:26	7:25	8:29	7:18	8:30	7:26	8:28

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הפיכת הבלתי רצוי על-ידי שורשו שבקדושה

לכל אדם מ"ב מסעות מאז לידתו, אשר על-ידם יוכל לעלות מחיל אל חיל, אלא שבבחירתו החופשית עלולים חלקם להיות באופן בלתי רצוי גם חטא העגל, תחילתו היתה עניין נעלה של הסתכלות במרכבה העליונה - אלא שגרמו במעשיהם לירידה גדולה • וכך גם ימי בין המצרים: בכוחנו להפכם לעניין הנעלה שבהם, "נחלה בלי מצרים" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

כל המסעות הם - עליות מחיל אל חיל בקדושה. ומביא לרוגמא המסע ד"קברות התאוה", ש"שם קברו את העם המתאווים"⁶, שענינו בקדושה, ובמדריגה נעלית בקדושה - מדריגה שלא שייכת תאוה, היינו, לא זו בלבד שבפועל אין תאוה, אלא "קברו גו' המתאווים", שאין זה בגדר שתהיה שייכת תאוה. אלא מצד התערבות ה'לעומת-זה' הרי זה בא בציוור היפך הטוב (עד כאן תוכן הביאור). ומזה - בנוגע לעניין מ"ב המסעות כפי שהם בחיי האדם הישראלי:

המסעות ועניינים שהיו עד עתה - יודעים כבר איזה עניינים נוצלו לטוב ואיזה להיפך; אבל בנוגע מכאן ולהבא, המסעות שצריכים עדיין לעבור אותם - יש לו את הבחירה והציווי לנצל את כל מסעותיו בקו הטוב.

ובפרט מצד עניין "ובחרת בחיים" - "אילנא דחיי"⁷, פנימיות התורה, שהיא מגלה את הטוב שבכל

א. אודות! מ"ב המסעות שבפרשת מסעי, אומר הבעל שם טוב², שישנם כולם בכל אחד מישראל, במשך שנות חייו: "אשר יצאו מארץ מצרים"³ - לידת האדם, ואחר כך במשך ימי חייו - שאר המסעות, עד שבא לארץ החיים העליונה. ואף-על-פי שבין המסעות ישנם מסעות שהם היפך הרצון העליון, ולכאורה, איך אפשר לקבוע סדר שבחיי כל אחד ואחד מוכרחים להיות עניינים היפך הרצון? - הרי זה מובן על-פי ביאור הבעל שם טוב, שהמסעות עצמם הם קדושה, אלא (כיוון שניתנה בחירה, הנה) מצד מעשיהם נעשו העניינים היפך הטוב. אבל כאשר בחירת האדם היא כרבעי, "ובחרת בחיים"⁴ (והרי יש גם נתינת-כוח וסיוע על זה, שהרי התורה אומרת לו "ובחרת בחיים"⁵), אזי

(1) מכאן עד סוס"ב - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1083 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(2) הובא בספר דגל מחנה אפרים ריש פרשתנו (מסעי).

(3) ריש פרשתנו (מסעי).

(4) נצבים ל, יט.

(5) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 74. וש"נ. סה"ש תש"ג ע' 63. וראה

גם תו"מ ח"ח ע' 150. וש"נ.

(6) בהעלותך יא, לד.

(7) זח"ג קכד, ב (ברע"מ).

עניין ומהפכת גם את הלא-טוב - לסם חיים⁸.

ב. וכן הוא בנוגע לעניין בין המצרים (שבימים אלו קורין לעולם פרשת מסעי⁹), שהעניינים שגרמו לבין המצרים, הנה לולי התערבות הלעומת-זה, היו יכולים לנצלם בעבודה נעלית¹⁰ בקדושה.

ובדוגמת חטא העגל, שהוא השורש של כל החטאים שלאחריו - הרי ידוע¹¹ שהחטא בא מזה שבני-ישראל התכוננו במרכבה (וב"פני שור" שבמרכבה) בשעת מתן תורה. ונמצא, שאפילו עניין כזה שיכול לגרום לחטא גדול ביותר, עד לחטא העגל - הנה כאשר ישנו "ובחרת בחיים", אזי מונעים את החטא, ויתירה מזה, שמנצלים העניין במדריגה נעלית בקדושה, עד להתכוננות במרכבה ואלפי שנאן וכו'¹² - למעלה ממה שראה יחזקאל בן בוזי¹³.

ועל דרך זה מצינו גבי ירבעם בן נבט - שנזכר במשנה¹⁴ כדוגמא למי שחטא והחטיא את הרבים - כדאיתא בגמרא¹⁵ שהיה שונה ק"ג פנים בתורת כהנים; וימצא אותו אחיה השילוני .. והוא מתכסה בשלמה חדשה ושניהם לכדם בשדה¹⁶, "שחידשו דברים שלא שמעה און מעולם"¹⁷. אלא שעל-ידי התערבות הלעומת-זה נעשה אצלו הדבר בקצה היותר הפכי (ק"ג בגימטריא עגל¹⁸). אבל מובן, שעל-ידי "ובחרת בחיים" היה יכול לנצל אותו השכל באופן נעלה ביותר.

וכמו כן בנוגע ל"בין המצרים", שהעניינים שגרמו לכך, הנה לולי התערבות הלעומת-זה היה יכול לבוא

מהם עניין נעלה בקדושה. וגם לאחר התערבות הלעומת-זה, הנה על-ידי תשובה אזי ודונות נעשים כזכות¹⁹; על-ידי תשובה - "מיד הן נגאלין"²⁰, בגאולה השלימה, והימים האלו יהפכו לששון ולשמחה; על-ידי "בין המצרים" נגיע ל"נחלה בלי מצרים", שתתגלה בקרוב על-ידי משיח צדקנו.

ג. וזהו גם כללות עניין שבת מברכים חודש אב: אף-על-פי שער עתה נוצלו ימים אלו בקו ההפכי, שלכן, "משנכנס אב ממעטין בשמחה"²¹ - הנה מצד עניין "ובחרת בחיים" יכולים לפעול שיהיה עניין של "מנחם-אב", לנחם ולבטל את העניינים הבלתי-רצויים של חודש אב,

- כולל גם העניינים הבלתי-רצויים שבפרשת המסעות, ובלשון רש"י²² (ממדדש²³) "כאן חששת את ראשך וכו'", ועל דרך זה העניינים הבלתי-רצויים שבתחילת פרשת "אלה הדברים" שקורין במנחה, מ"במדבר" עד "ודי זהב", כפירוש רש"י "מנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן" -

וכפירוש הפנימי במאמר רו"ל "משנכנס אב ממעטין בשמחה", ש"ממעטין" העניינים הבלתי-רצויים של חודש אב - "בשמחה"²³, על-ידי שמחה של מצווה, כי, שמחה פורצת גדר²⁴, ולכן על-ידי שמחה של מצווה, ובפרט כאשר השמחה היא באופן של "ופרצת", מבטלים את כל ההגדרות וההגבלות, ועד שמנצלים את עניין "בין המצרים" לעשות ממנו "נחלה בלי מצרים", והיינו, שמן המיצר היותר תחתון באים למיצר היותר עליון, מרחב העצמי,

כפי שיתגלה כאשר הימים האלו יהפכו לששון ולשמחה, במהרה בימינו.

(מהתוועדות ש"פ מטות-מסעי, ה'תשי"ט).

תורת מנחם כרך כו עמ' 153-155)

(19) יומא פו, ב.

(20) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(21) תענית כו, רע"ב (במשנה).

(22) תנחומא פרשתנו (מסעי) ג. במדב"ר פכ"ג, ג.

(23) ראה מאור ושמש פ' וישב (עה"פ לט, ב). וראה גם תו"מ

ח"ג ע' 256. ועוד.

(24) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.

(8) ראה תניא אגה"ק סכ"ו. קונטרס עץ החיים פי"א ואילך.

(9) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א), וריש פרשתנו (שסו, א).

(10) כמובן מגודל הנפילה.

(11) ראה שמור"ר פ"ב, ה.

(12) תהלים סח, יח.

(13) ראה יל"ש יתרו רמז רפו בתחלתו.

(14) אבות פ"ה מ"ח.

(15) סנהדרין קג, רע"ב.

(16) מלכים-א יא, כט.

(17) שם קב, א.

(18) מאה קשיטה (להרמ"ע מפאנו) ספ"ח. ל"ת להאריז"ל

מלכים שם יב, כח. וראה הגהות הרח"ו לזח"ב קסו, ב.

קה"י (לבעהמח"ס מלוא הרועים) ערך עגל וערך ש"י

עולמות.

נחמה אמיתית בראיית בית-המקדש

הגאולה יכולה לבוא תיכף ומיד ממש

על-פי הלכה - שצריכה להיאמר בלשון צחה וברורה - הרי כש"המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", זוכים ורואים (על-ידו ובזכותו) גם כל ישראל . . ואס-כן, יש לדייק ולומר (לא רק בלשון יחיד, אלא) בלשון רבים, "זוכים ורואים בשמחתה".

נחמה - על-פי ההלכה - צריכה להיות בפועל ממש, היינו, לא רק בתורה, אלא בעולם כפשוטו, שהרי התורה "לא בשמים היא", שלא ניתנה למלאכים למעלה, וגם לא לנשמות כפי שהן למעלה, כ-אם לנשמות שהתלבשו בגוף גשמי, ובמילא, ראיית הנחמה פירושה - שרואים את בית-המקדש הגשמי שמקריבים בו קרבנות בפועל ממש, לא רק ברוחניות, על-ידי התפילה, "תפילות כנגד תמידין תקנום", אלא הקרכת התמידין כפשוטם.

ולהעיר, שמכיוון שמשיח צדקנו יכול לבוא תיכף ומיד ממש, ותיכף ומיד יורד בית-המקדש השלישי שכבר בנוי ומשוכלל - הרי יכולים עוד להספיק ולהקריב קרבן תמיד של בין הערביים דיום זה, ועל-אחת-כמה-זכמה בנוגע להדלקת המנורה - ש"אין מחנכין את המנורה אלא בהדלקת שבעה נרותיה בין הערביים" דווקא.

בכלל, כשיהודים שומעים דיבורים כאלה - שיש אפשרות שביום זה יקריבו תמיד של בין הערביים בבית-המקדש השלישי - אזי נבהלים...

אבל התורה - לא נבהלת! על-פי תורה - הרי בית-המקדש השלישי "בנוי ומשוכלל ייגלה ויבוא מן השמים", ואז "אהרן ובניו ומשה עמהם" (שיוורו פרטי הדינים כו') - מבלי שיצטרכו להמתין ל"הואה שלישי ושביעי" - ותיכף ומיד מקריבין קרבנות.

(מתוך ראשי-דברים יום ה' כ"ג שבט תשמ"ח - 'תורת מנחם - מנחם ציון' עמ' 122-123)

מצד 'העליון' כבר זכו לגאולה

מעלתו של בית המקדש העתיד, "מקדש אד' כוננו ידך" . . נאמרה כבר בשירת הים, בנוגע לבניין בית המקדש שהיו צריכים לבנות בכניסה לארץ תיכף ומיד, כמאמר רו"ל "אילו זכו ישראל, כיוון שעלו פרסות רגליהם מן הים היו נכנסים לארץ", ואז היתה הכניסה לארץ (על-ידי משה) באופן של גאולה נצחית שאין אחריה גלות, ובניין בית המקדש נצחי (שאינן אחרי חורבן).

ויש לומר, שכיוון שכל עניני התורה הם אמיתיים ונצחיים, כולל גם העניינים שהובאו בתור קא-סלקא-דעתך, כבנודו-דידך "אילו זכו כו'" - ישנו גם עתה (לאחרי החורבן והגלות) עניין הגאולה הנצחית ובית המקדש נצחי באופן של חוזק ותוקף, אלא שהחוזק והתוקף שלהם הוא מצד העליון בלבד, ולכן בעולמו של התחתון (יכול להיות ו)ישנו מצב של חורבן וגלות.

ומאידך, לא מספיק החוזק והתוקף בגאולה ובניין בית המקדש מצד התחתון בלבד, שמכיוון שהתחתון הוא מדוד ומוגבל, הרי החוזק והתוקף שבו הוא במדידה והגבלה, ולא באופן נצחי. ולכן יש צורך בחיבור ב' המעלות - חוזק ותוקף הגאולה ובניין בית המקדש מצד העליון ומצד התחתון גם יחד, שאז נעשית גאולה נצחית ובית המקדש נצחי.

(שבת פרשת מטות מסעי תנש"א. התוועדויות תנש"א חלק ד עמ' 71-72)

"מודה אני"

אמירה הקשורה עם עצם נפשו ורצונו הפשוט של כל יהודי, ומבטאת את נכונותו להתמסר לעבודת ה' כל היום • מה ניתן ללמוד מהמלים "בחמלה רבה", מדוע קדם 'מודה' ל'אני', מאיזה גיל מתחילים לומר מודה אני, ומה שינה הרבי בבואו לערוך את סידור התפילה • ביאור מיוחד בעניין 'מודה אני' בהתוועדות האחרונה של שבת ויקהל תשנ"ב

אמירה ששורשה ברצון הפשוט

וכך מתבארים הדברים בלקוטי שיחות כרך לא עמ' 190-189:

נטילת ידיים שחרית הרי היא בבוקר כשקם ממיטתו ובאה בהמשך לאמירת "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך", שאף שהטעם בפשטות שאמירה זו יכולה להיות בידיים בלתי טהורות הוא "מפני שאין קדושה בתיבות נוסח זה, כיוון שאין בו שום שם (שולחן ערוך אדמו"ר הזקן), הרי מבואר במקום אחר (היום יום, י"א שבט) שהטעם הפנימי לזה הוא לפי שכל הטומאות שבעולם אין יכולים לטמאות את ה"מודה אני" של יהודי, שאפילו יהיה חסר בעניין זה או בעניין אחר, אבל ה"מודה אני" שלו נשאר תמיד בשלימות. והיינו שההודאה באמירת "מודה אני" שרשה הוא ברצונו הפשוט של כל אחד ואחד מישראל, שישנו תמיד בכל נפש מישראל יהיה מי שיהיה ובכל מצב שהוא, וכפסק־דין הרמב"ם הידוע שכל איש ישראל רוצה תמיד לקיים רצון קונו. ועניין זה הוא בהדגשה תיכף בקומו משנתו .. שכל איש מישראל תיכף כשקם משנתו מוכן הוא לעבוד להשם ייתברך בכל יכולתו ולשרתו כל היום.

בהזדמנות נוספת, בהתוועדות שבת פרשת

מודה אני – אליו בעצמו

אחת ההנהגות על־פי שולחן ערוך שקיבלה על־ידי הרבי משמעות ותוכן מרכזיים ביותר בחיי היהודי, בבחינת "בא... והעמידן על אחת", היא אמירת 'מודה אני' מיד עם הקימה בבוקר. ידועים דברי חז"ל על התפילה בפשטות, שהיא "אליו ולא למידותיו". כמו כן ידועה אמירתו של אחד מגדולי ישראל שאמר "אני מתפלל לדעת זה התינוק", כשכוונתו היא, שכשם שאין לתינוק שום השגה בענייני ספירות כו', אלא הוא מתפלל אל הקב"ה עצמו, כך גם תפילתו היא לעצמותו ומהותו יתברך (ולא לבחינות של שמות וספירות בדרגות אמצעיות).

בהתוועדות יום ב' דהג השבועות תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט כרך ג' עמ' 284) הסביר הרבי שבעצם גם באדם גדול, שיש לו הבנה והשגה כו' – הרי סדר העבודה שלו מתחיל באופן כזה:

בהתחלת היום כשנעשה "בריה חדשה", שלהיותו עדיין קודם ההתבוננות באופן של הבנה והשגה, אזי היא [אמירת מודה אני] להקדוש ברוך הא בעצמו (לא ל"מידותיו") – "מודה אני לפניך כו' רבה אמונתך", ורק לאחר זה מתחילה העבודה דברכת השחר, עבודת התפילה, על־ידי התבוננות באופן של הבנה והשגה כו'.

וקריאת שמע שעל המיטה".
בהזדמנות מסויימת בשנת תשמ"ב (התוועדות

תשמ"ב כרך ב' עמ' 708) הסביר הרבי:

ולהעיר, שאין הכוונה לומר שקודם לגיל שלש שנים אין להדר בעניינים אלו, אלא הכוונה היא שמגיל שלש שנים ההידור בזה הוא דבר המוכרח, אבל מובן שגם לפני־זה כדאי להדר בעניינים אלו. וכפי שרואים בפועל ש"מנהג ישראל" לחנך את התינוק באמירת "מודה אני" משמתחיל לדבר כו'.

לפני־כן באותה התוועדות התבטא הרבי:

ועד שאפילו כאשר מדובר אודות ילד קטן, אפילו קודם לגיל חמש שנים (שאו מתחיל ללמד מקרא) - הרי "מנהג ישראל" לחנכו לומר "מודה אני לפניך כו'" שבסידור.

גם בשיחה מוגהת (לקוטי שיחות כרך יט עמ' 233 הערה 48) כותב הרבי:

וכמו שהוא בהנהגת כל בני־ישראל גם בן חמש ועוד קודם לזה, שהתחלת כל יום ויום הוא באמירת "מודה אני (איני כפוי טובה) כו' שהחזרת וכו'".
ובשולי הגיליון צויין:

כידוע הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר דמבן שלש (יום הגזיזה והנחת פיאות הראש) נהגו כו'.

בהתוועדות שבת קודש פרשת בחוקותי תשמ"ט (התוועדות תשמ"ט כרך ג' עמ' 188) הביא הרבי דוגמא לחינוך יהודי באופן של 'חקיקה' ("מרגילים אותו לעשות מצוות עוד בהיותו ילד קטן, כך שזה נעשה טבעו ורגילותו"):

לדוגמא, כשקם משנתו, אומר מבלי לחשוב לפני־זה, "מודה אני".

ובשיחה למסיימות "בית רבקה" ולמדריכות מחנות הקיץ "אמונה" ו"פרדס חנה" ביום ה' פרשת שלח, כ"ו סיון תשל"ו (שיחות קודש תשל"ו כרך ב' עמ' 345), אמר הרבי:

וכפי מנהג ישראל שמחנכים ילדי ישראל עוד בהיותם בקטנותם ("גאר קליין"), שיחלו באמירת "מודה אני לפניך" מיד בקומם משנתם... וזה רמוז ב"ראשית עריסותיכם" - מיד כשצריכים להתחיל יום פעיל בדרך היהדות, עליפי השולחן ערוך - על הדבר להיות באופן של "תרימו תרומה לה" - הוא מפריש עצמו להשם יתברך.

בהתוועדות שבת־קודש פרשת וישב תשמ"ט

תצווה תשמ"ט, ציין הרבי (התוועדות תשמ"ט כרך ב' עמ' 346):

כשיהודי ניעור משנתו, ונעשה זה עתה "בריה חדשה"... מצד עצם מציאותו - "אני" (כמו "אתה") - הרי הוא במעמד ומצב של "מודה אני לפניך", הודאה וביטול והתקשרות עם הפנימיות דלמעלה ("לפניך"), עד לעצמותו יתברך ("אתה" האמיתי) שלמעלה משמות ותוארים...

ענין זה הוא בהתחלת היום, ונעשה היסוד לעבודת כל היום כולו, היינו שנקודת הביטול וההתקשרות של עצם הנשמה עם העצם שלמעלה נמשכת ומתפשטת על ובכל היום, בבחינת "נר תמיד".

לכל אחד הכוח להאיר את סביבתו

בעקבות שיחה שניהל הרבי עם יהודי תושב העיר ניו יורק ב'חידות', כתב לו הרבי את הדברים הבאים, במכתב ארוך מב' שבט תשי"ב (אגרות קודש כרך ה, עמ' קצה - כאן בתרגום חופשי):

ההתחלה של [הבוקר של] יהודי היא, שכאשר הוא קם משנתו הוא אומר "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמותי בחמלה רבה אמונתך". היינו שהוא מכיר שהשם־יתברך הוא בעל־הבית ומושל על העולם בחמלה רבה. כלומר, דרישותיו של השם־יתברך מאדם [=בכלל] ויהודי בפרט, הרי הוא - ברוך הוא - דורש רק מה שיכולים לעשות. ליתר דיוק, מה שדורשים מיהודי, בוודאי באפשרותו לבצע בזמן המתאים.

בהמשך המכתב תובע ממנו הרבי להאיר את סביבתו באור תורה ומצוות, ובאופן של צמיחה והתעלות!

גם לתינוק שאינו יודע לדבר!

בנוסח הברכה שנהג הרבי לשגר לרגל התספורת של ילדים היה מצטט את הוראתו של חמיו כב' קדושת אדמו"ר מוהריי"צ (המובאת בלוח "היום יום"): "נהגו להדר להרגיל את התינוק בעניין נשיאת טלית־קטן וברכות השחר וברכת־המוזון

(התוועדות תשמ"ט כרך ב' עמ' 33) ציין הרבי כבדרך-אגב:

אמירת "מודה אני לפניך כו' שהחזרת בי נשמת" – כולל כל חמש הדרגות דהנשמה, נפש רוח נשמה חיה (ועד גם) יחידה.

והוסיף באותה הזדמנות (שם עמ' 37):

ולעיר שעניין זה שייך אצל כל אחד ואחד מישראל, למגדול ועד קטן, גם מי שאינו יודע לשון הקודש, ואומר תוכן זה בלשון עם ועם.

עוד ציין הרבי (שם):

וגם תינוק קטן שאינו יודע לדבר, כמנהג כמה נשים צדקניות לומר "מודה אני" עבור (ועם) התינוק – שאצל כל אחד ואחד מהם ישנו עניין "החזרת בי נשמת", הן בפשטות (שנעשה "בריה חדשה") והן מצד בחינת היחידה שבנשמה (נקודת האמונה, "רבה אמונתך").

ההודאה קודמת ל"אני"!

בשיחות חורף תשנ"ב ובהתוועדות האחרונה – שבת פרשת ויקהל – שזכינו לשמוע מהרבי (ספר השיחות תשנ"ב כרך ב' עמ' 435, שם עמ' 441-440) דייק הרבי בנוסח זה, ושאל מדוע מתחילים "מודה אני לפניך" ולא "אני מודה" או "אני לפניך". וההסבר שהביא בעומק היה – שכן עד כדי כך קשור ה"אני" של היהודי עם השם יתברך, שלמרות שמציאותו קיימת לפני-כן – "אני", הרי ה"אני" מיד בקומו במצב של הודאה "מודה אני". במילים אחרות: תיכף בקומו מתחיל ומדגיש מיד את עבודתו – "מודה".

בסגנון שונה קצת הוסברו הדברים במקום אחר (שם כרך א' עמ' 128-127):

עוד לפני שנגרשת מציאות האדם, "אני", ישנו כבר הביטול וההודאה (להקב"ה), "מודה", שזהו הביטול וההודאה שמצד העצם שבנפש, לא בחינת ההרגש שבה.

ברורה דעתי – לומר קודם הנטילה

בשנת תשט"ו (אגרות קודש כרך יו"ד עמ' כג)

פנה הגאון רבי אפרים אליעזר הכהן יאלעס לרבי ושאל, אם למרות שרבנו הזקן פוסק בסידורו ש"אין איסור לומר קודם נטילת ידיים", בכל-זאת שמא לכתחילה טוב יותר לאומרו אחר נטילת ידיים. הרבי השיבו:

כיוון שרבנו הזקן בסידורו מסדר זה קודם ענין וסדר הנטילה הרי ברורה חוות-דעתו לאמר זה קודם נטילת ידים כדמוכח גם-כן מלשונו שם "לומר מיד שניעור", וגם לולא המפורש, כנ"ל, הרי פלא למה לאתר הענין כיוון שיש לו הקדימה.

הרבי הוסיף "ולכאורה אפשר להיות... בלי נטילת ידיים", וציין שורה של פוסקים בנושא הנ"ל.

למה שינה הרבי מ"תיכף" ל"מיד"?

בסמיכות להגעתו לארצות-הברית, בחודש תמוז תש"א, החל הרבי, על-פי הוראת חותנו כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, בהכנה לדפוס של סידור תפילה לחסידי חב"ד.

ראשית דבר החל ברשימת הגהות לסידור שנרפס בחיי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ברוסטוב. ההערה השנייה שרשם הרבי לעצמו התייחסה לנרפס בסידור רוסטוב דף ב' עמ' א: "תיכף כשיעור משנתו יתגבר כארי לעבודת בוראו ויאמר מודה אני, ואין צריך לזה נטילת ידיים". הרבי רשם לעצמו את הדברים הבאים (נדפסו ב'הגהות לסידור רבנו הזקן', קה"ת תשס"ז, עמ' א):

על-פי לשון אדמו"ר הזקן בסידורו "ומיד שיתעורר... ירגיל את עצמו להתבונן מיד... וטוב להרגיל את עצמו לומר מיד שניעור נוסח זה מודה אני וכו' ועל-ידי-זה יזכור את ה' הניצב עליו ויקום בזריזות" אולי גם כן נכון יותר "מיד כשיעור משנתו יאמר מודה אני ואין צריך לזה נטילת ידיים ויתגבר כארי לעבודת בוראו".

לעיין הלשון בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן [מהדורה קמא סימן א סעיף ה' ומהדורה בתרא סימן א סעיף וא': מיד שניעור משניתו. והרי יש חילוק בין מיד לבין] תיכף [שפירושו] עד כ"ב אמה

ברמ"א [סימן א' סעיף ט] וטור [שהוא מקור דברי הרמ"א, אבל שם לא נזכר "מיד"] ומיד [כ] שיעור משנתו יקום בזריזות וכו' [ואם כן מוכח מכל הנזכר לעיל, שצריך להיות מיד, ולא לחכות אחר שמתעורר בכדי הילוך כ"ב אמה].

עוד בנושא 'מודה אני' על-פי תורת החסידות ראה בהרחבה בסדרת "אור התפילה" בהוצאת קה"ת.

(תוספות דיבור המתחיל כל, סוטה לט. [תיכף לסמיכה שחיטה כו' דלא הוי טפי מעשרים ושתים אמה]. לעיין שולחן ערוך [אדמו"ר הזקן] סימן ח [ראה קונטרס אחרון ס"ק ח דיבור המתחיל דמה, שדן בדברי התוספות הנ"ל] סימן קסו [בשהייה כדי הילוך כ"ב אמה, שבשיעור זה נקרא הפסק אפילו יושב במקומו]).
[=וכאן מקור דברי רבינו הזקן הוא] לשון סדר היום [בתחלתו: ובקומו יאמר מיד מודה אני].

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

פרשת מטות-מסעי

פרשת מטות

בדורות הראשונים קראו לפרשתנו 'ראשי המטות' (ראה רמב"ם ב'סדר תפילות'), ואילו בדורות האחרונים נהגו לקרוא לה 'מטות'.
טעם הדבר:

'מטות' רומז לתקיפות ולנחישות שיש בכל נשמה, ובלשון החסידות - ה'איתן' שבנשמה. שכן מטה הוא ענף שאינו מחובר לאילן, ולכן הוא קשה וחזק. בדורות הראשונים נתגלתה בחינה זו אצל יחידים סגולה בלבד, 'ראשי המטות'; ואילו בדורות האחרונים, כאשר חושך הגלות כפול ומכופל, ועל כל צעד ושעל יש קשיים ומניעות - מתגלה בחינה זו אצל כל יהודי.

(לקוטי שיחות כרך יח, עמ' 382)

איש כי ידור נדר לה' (לג)

בן י"ב שנה ויום אחד נדריו נבדקין (ספרי)

מה נשתנה עניין הנדרים משאר מצוות התורה, שמתחיל כבר בגיל של מופלא סמוך לאיש?
אלא הנדר נועד להוסיף פרישות על מה שאסרה תורה, בחינת 'משמרת למשמרתי'. דבר זה הוא הכנה הכרחית לקיום התורה, שהרי בלעדו עלול אדם להיות 'נבל ברשות התורה' ר"ל.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 693)

ואשה כי תדור... בנעוריה (לד)

"אשה" - היינו כנסת ישראל.

"בנעוריה" - היינו בתחילת העבודה, ככתוב (ירמיה ב) "זכרתי לך חסד נעוריך".

"ואשה כי תדור... בנעוריה" - בתחילת העבודה, כאשר האדם מתאוה לענייני העולם אלא שהוא מבטל

את רצונו לרצון קונו, בחינת 'אתכפיא', הוא זקוק לנדרים ופרישות.

"ואם היו תהיה לאיש" - אולם כאשר הוא מגיע לבחינת 'אתהפכא', שאין לו אלא רצון אחד לאביו

שבשמים, אזי "והפך את נדרה" - שכן בכוחו לעסוק בענייני העולם ולבררם.

(לקוטי תורה במדבר עמ' פג)

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיק (לאב)

מה הקשר בין מלחמת מדין למשה רבנו?

שכן 'מדין', מלשון מדין ומריבה, רומז לפירוד לבבות ושנאת חינם. ומהי שנאת חינם? שהאחד שונא

את השני לא בגלל שהזיק לו וכיוצא בזה, אלא בגלל שהישות שלו אינה סובלת את מציאותו של השני. רק

משה, שהיה סמל הביטול והענווה, היה מסוגל לבטל את הישות והגאוה של קליפת מדין.

(ספר המאמרים תרנ"ט עמ' נג)

"דע מה למעלה ממך"

הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים (פרק ב משנה א)

ביאור כ"ק אדמו"ר:

יש הטוענים: מי אני ומה אני, ומה נוגעת עבודתי וכו'.

על זה יש מאמר הבעל-שם-טוב, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן, בפירוש המשנה "דע מה למעלה ממך" - שכל העניינים שלמעלה הם "ממך". וכמו-כן יש פירוש הבעל שם טוב על הפסוק "הוי' צילך", שכפי שיהודי עושה למטה, כך נעשה כביכול למעלה, מכיוון ש"הוי' צילך", בדוגמת צל האדם, שנעשה בצל כמו שהוא באדם.

והחילוק בין שני פתגמים הנ"ל:

ידוע ש"שכר מצווה מצווה", היינו, שאמיתית עניין השכר הוא לא גן-העדן ולא העולם הבא, שהרי עניינם אינו אלא בחינת הגילויים, ואמיתית השכר הוא עצמותו יתברך.

ובנדרון דידן: "דע מה למעלה ממך" - הוא בבחינת הגילויים, ו"הוי' צלך" - הוא בבחינת העצמות.

והעניין בזה - שלא מספיק עניין הגילויים, שכן בעניין האורות יש שינוי מצד המקבלים, ויש בהם חילוק בין מעלה ומטה, ולכן יכול היצר הרע לטעון שלפי מעמדו ומצבו אין לו שייכות לעניין הגילויים; אולם מצד "הוי' (צילך)", שם העצם, הרי "אני הוי' לא שנית", שנמצא בכל מקום בשווה, ומתמסר ("ער גיט זיך אָוועק") לכל אחד מישראל, כי אף ש"לית מחשבה תפיסא ביה", הנה על-ידי קבלת עול יכולים לקחת את עצמותו ("אים אַליין").

הכוח לקבלת-עול בא מהעצמות, ועל-ידי קבלת-עול לוקחים את העצמות.

(תורת מנחם - התוועדויות תשט"ז חלק ג (ז), עמ' 216)

...וזהו ביאור באותיות השכל בתורת הרב המגיד (שהוא המקשר והמוצע בין הבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן . . . ולאחרי זה נהיה גם תורת אדמו"ר הזקן במאמר חז"ל "דע מה למעלה ממך" - "דע" ש"מה שלמעלה" תלוי "ממך" ובך:

מכיוון שלכל יהודי ישנה בחינת יחידה המתאחדת עם ניצוץ "בורא", והיא תמיד בשלימות, ועד שפועלת ומקיפה את כל כוחותיו, כולל כוח עשייה הגשמית - אם כן מובן (ובאופן של ידיעה, "דע", נוסף על ההבנה בשכל (חכמה ובינה)) מדוע "מה שלמעלה" (אצל הבורא) זהו "ממך", כיוון שכל הפעולות הן "ממך" (אפילו פעולה בעשייה הגשמית) הכול נובע מבחינת יחידה, המאוחדת עם ניצוץ בורא.

ועל-פי זה מובנת יכולתו של יהודי לפעול גילוי בחינת יחיד שלמעלה (עצמותו יתברך) בכל העולם על-ידי גילוי בחינת יחידה שבנפשו, שהרי אם פעולה גשמית (ואפילו דבר קטן) של יהודי בעולם הזה למטה - פועלת למעלה (כיוון שכל פרט ופעולה של יהודי נובעת מבחינת יחידה שבנפשו), על אחת כמה וכמה שעצם גילוי בחינת יחידה שבנפשו, שזה גופא הוא גילוי "ניצוץ בורא" (המתאחד עם הניצוץ נברא, בחינת יחידה) - פועל גילוי בחינת יחידה שלמעלה, בעולם הזה הגשמי.

(תורת מנחם - התוועדויות תשמ"א חלק א, עמ' 116)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת מטות מסעי¹

כ"ח בתמוז - מברכים החודש מנחם-אב

השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך - התפילה. גם העולה לתורה אומר "חזק, חזק ונתחזק"².

הפטרה: "שמעו... אלוֹקֵיךָ יהודה. אם תשוב... ובו יתהללו" (ירמיה ב, ד-כח; ד, א-ב)³.
המולד: אור ליום שני, בשעה 6:07 ו-17 חלקים.
מברכים החודש: ראש חודש מנחם-אב ביום השני. אין אומרים 'אב הרחמים'.
אחר התפילה - התוועדות בבית-הכנסת, כנהוג; ובפרט שהיא 'שבת חזק'⁴.
פרקי אבות - פרק ב.

יום ראשון

כ"ט בתמוז, ערב ראש-חודש

בשיעור חומש היומי דשיעורי חת"ת, מסיימים כנדפס: "כאשר דיבר לכם" (א,יא)⁵.

- "שאמירת הברכה קאי גם על העניין ד'חזק", עיי"ש, הרי זה ממש כמו שכתב הרבי במכתבו בשפיר המנהגים ס"ע 105 בעניין מנהגו באמירת היהירצון על התפוח בר"ה בין הברכה לאכילה: "ויזון דא"א בניין אחר, הווי כדעבד". וע' גם בשו"ת יביע אומר ח"א חאו"ח סי' ט.
אלא שב'רשימות' שם הסביר כ"ק אדמו"ר מהור"צ את הטעם לאמירה זו "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים" [ואגב, מכאן מובן שאומר זאת עם כל הציבור, ולא עם הקורא] - "צריך להיות לשון כזה בב"ח, להתחיל ספר חדש" [לע"ע מצאתי בים של שלמה (המהרש"ל מוזכר בסוף 'רשימה' זו) ב"ק פ"ז סי' מו, ב'דין הסיים' אודות סיום מסכת: "השלמת הספר - אין לך מצוה גדולה מזו, ובפרט היכא שבדעתו להתחיל אח"כ ספר אחר". ולכאורה הכוונה שהעיקר הוא האיחול 'ונתחזק' דהיינו התחלת הספר החדש, ולא ה'חזק', ולכן גם העולה אומר, לכלול עצמו עם כולם]. ושאלו הרבי: "אם כן (ש'חזק' עיקרו התחלת ספר חדש, ספר אחר, הרי יש בזה חשש הפסק כיון אינו שייך להקריאה?"; ונענה: "כל התורה... מילה אחת ארוכה" (דהיינו שגם הספר החדש שייך להקריאה). וראה בנושא בס' חקרי מנהגים ח"א עמ' קכו.
(3) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.
(4) ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.
(5) כך נהגו בקרה"ת בליובאוויטש. כאשר שינו והנהיגו בבית-

1 יש לדון אם בקריאת שמו"ת צריך לומר גם את ההפטרה "דברי ירמיהו", כי אף ש'רשמית' היא ההפטרה הראשונה דשבתות בין-המצרים (בכל פרשה), הרי בלקוטי-שיחות כרך ט עמ' 61 מביא ומדייק בלשון הטור שההפטרות שייכות גם לפרשיות שבהן הן נקראות, ו"דברי ירמיהו" שייכת הן לפנחס והן למטות, עיי"ש.

2 מקור אמירה זו ונוסחה הוא בלבוש סי' תרס"ט [ע"פ הפסוק בשמואל-ב י,יב. ואף ששם הז' ד'ונתחזק" היא בפתח, רגילים לאומרו כאן בציור]. ואומר זאת עם הציבור "בין הקריאה והברכה" ('רשימות' חוברת קנה עמ' 6, היום יום ח"י טבת, ס' המנהגים עמ' 31), ודלא כהדעות שהעולה לתורה אינו אומר 'חזק': א. משום הפסק. ב. מפני שאמירת 'חזק' היא העולה לתורה, ולא שייך שהוא יאמר לעצמו (כפי הפשוט לקצות השלחן פי' סי' ג, ובבדי השלחן סי' קכ, ומביא זאת גם מס' שלחן הקריאה, וכ"כ בס' פסקי תשובות סו"ס קלט בשם שו"ת: שבת הלוי (ז,רב) באר משה (ג,כח) ומשנה הלכות (ז,כב. תיח), אלא שמ'משנה הלכות' מביא, שאין לגעור בעולים שאומרים זאת בעצמם).

באג"ק ח"ד עמ' יד השיב הרבי לשתי הטענות: לטענה ב - גם הוא (העולה לתורה) אומר, כי נוסחא שלנו היא 'ונתחזק', דהיינו שבניגוד לנוסחא שאומרים רק לעולה ג"פ 'חזק' (א"ר סי' תרס"ט, מאור ושמש סי' פ' ויח, ליקוטי חבר בן חיים ח"א דף כט בשם החכם סופר, ערוך השלחן סי' קלט סו"ס טו), שלפי נוסח זה אין שייך כלל שיאמר העולה, הרי שלפי הנוסח שלנו מברכים גם את הקהל, וא"כ יש מקום שגם העולה יאמרנו. ולטענה א - 'אמירת העולה... לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיים (ראה שו"ע אדה"ז סי' קסז ס"ט)", שם איתא, ששיחה בדברים שהם מענייני הדבר שמברך עליו, כגון "הביאו מלח" בין 'המוציא' לאכילה, בדיעבד אינה חשובה הפסק. ו"מותר לכתחילה אם אי-אפשר בעניין אחר". ואכן, ע"פ דברי הרבי ב'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 254 הערה 31 - מוגה

חליצת תפילין דר"ת. הש"ץ אומר בקול איזה זמזום, חצי קדיש. מוסף.

"בית הבחירה":

בימי 'בין המצרים' גופא, יש להוסיף ב'משפט' (לימוד התורה, לכל לראש - בהלכה למעשה מדיני ימים אלו¹⁰, וכן בכל יום, ועל-אחת-כמה וכמה בשבתות, שעניינן 'הקדמת רפואה'¹¹ במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה¹² ובבניין בית-המקדש, ולכל לראש - הפרקים בספר יחזקאל מ- מג המדברים בעניין בית-המקדש השלישי, משנה - מסכתות מידות ותמיד¹³ והלכות בית-הבחירה¹⁴ (להרמב"ם) ו'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה¹⁵ ותוספת מיוחדת בכל מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש-חודש מנחם-אב, מראש-חודש מנחם-אב¹⁶, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב¹⁷. וגם בשבתות - באופן המותר על-ידי אכילה ושתייה וכיו"ב, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת קודש כנהוג בהוספה

ביום זה יש להוסיף במיוחד בתורה, תפילה וצדקה¹⁸, והצדקה - הוצאת שתי סעודות, ומה טוב - שלוש סעודות. מי שלא הספיק להחליט על-דבר קיום הוראה זו ושל לימוד ענייני 'בית הבחירה' לפני בין-המצרים, עליו להחליט זאת בהקדם, ויפה שעה אחת קודם¹⁹. ומובן אשר אלה שלא עשו בפועל ככל הפעולות דלעיל בזמן - כדאי להשלימן גם לאחר מכן²⁰. "מובן בפשטות, שכל הנ"ל שייך גם לנשי ובנות ישראל"²¹.

יום שני

א' במנחם-אב, ראש-חודש

מנהגי ראש-חודש ופורטו לאחרונה ב'לוח השבוע', גיליונות: תתי"ב, תתט"ז, תתכ"ט. לפני תפילת ערבית טופחים על השולחן כדי להזכיר לקהל לומר 'עלה ויבוא'.

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל. "ואברהם זקן... נפש כל חי, אמן" ג' פעמים. קדיש תתקבל. שיר-שלישום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. קריאת התורה דר"ח. חצי קדיש. אשרי, ובא לציון. יהללו. חליצת תפילין דרש". הנחת תפילין דר"ת, ג' פרשיות דק"ש, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות,

(10) "לדעת את המעשה אשר יעשון, כל זמן שמישי צדקנו עדיין לא בא" - עפ"י 'התוועדיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108.

בלקוטי-שיחות כרך כד עמ' 265 מזכיר גם את לימוד ספר הזוהר, והסברתו בתורת החסידות. כן מזכיר שם אודות הוספה גם בקו התפילה - בעבודתה באיכות, וכן באמירת תהלים - עכ"פ מזמור אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך ח עמ' 286 הע' 60, וש"כ.

(11) ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 578.

(12) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

(13) ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 579 והערה 186. וב'התוועדיות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38 הלשון "ומקצת במסכת תמיד".

(14) ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם "הלכות הקורבנות" (שיחת מוצש"ק פ' דברים תשל"ט, הנחת הת' בלתי מוגה סכ"ו וסס"א).

(15) לקוטי-שיחות חכ"ג ס"ע 265. ובפרט בצדקת מקדש מעט - בתיכ"נ ובתימדרש (ישיבות וכו'), לקו"ש כח עמ' 287. וראה סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 733.

(16) ב'התוועדיות' תשמ"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהל' בית הבחירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללומדם שמונה ימים "עד ערב ת"ב לפני חצות", עיי"ש. מאידך, בסה"ש תנש"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהל' בית הבחירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המותר, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים.

(17) 'התוועדיות' תש"נ ח"ד עמ' 102.

חינוך לסיים פסוק אחד לפני 'שני', כדי שלא להתחיל בפסוק 'איכה' נכ"מ"ש באשל אברהם להרה"צ מבוטשאטש סי' קלת. ובליקוטי מהרי"ח (ח"ג נבא), כתב, שנוהגין כן אף במקומות שאין מנגינת הפסוק בניגון איכה. אך לכאורה, ע"פ הפשט, וכן ע"פ המדרש - איכ"ר רפ"א, פסוק זה אינו תוכחה!; כאמור בספר-המנהגים ס"ע 31 (אף שספר זה הוגה במידה מסויימת ע"י הרבי), העירו על כך הזקנים, והדבר חזר לקדמותו. וראה בזכרונות הבעל-קורא בבית-חינוך, הרה"ח ר"מ שוסטרמאן ע"ה ("למען יידעו... בנים יוולדו", אה"ק תשנ"ז, עמ' 138), המספר שהוא שהנהיג זאת וכיצד הפסיק לנהוג כך.

(6) יתר על הנהוג בכל ערב-ראש חודש (המנהג, ב'התוועדיות' תשמ"ו ח"ג ס"ע 593).

(7) 'על-פי פסקדין שו"ע או"ח סי' תקע"א ס"ג".

(8) מתוך: פתח-דבר 'להלכות בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים' של הרבי (הוצאת קה"ת, מוצש"ק מברכים מנ"א, תשמ"ו, ברוקלין נ.י.).

(9) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 266. ולהעיר שנשים חייבות לסייע במצוות בניין ביהמ"ק (הל' בית-הבחירה פ"א הי"ב), ושהערה זו שייכת להוספות שהורה הרבי בכל העניינים מ"ז בתמו ואילך.

אסור לאכול בשר ולשתות יין (מלבד בשבת ובסעודת-מצווה).

אין נכנסים לידרה חדשה בתשעת הימים. פעם ענה הרבי: טוב לדרות לאחר ט"ו באב²⁵, ופעם אחרת הורה: "באם אפשר... בחודש אלול הוא חודש הרחמים"²⁶.

עצת הרבי בדבר טיפול רפואי: באם אפשר - יש לדרותו לאחר יום התשיעי באב. וכל עכבה לטובה. ובאם הרופא ידחק בדווקא את השעה, יש לעשות זאת קודם שבת חזון²⁷.

סיומים²⁸:

"המנהג לערוך 'סיומים'²⁹ למסכתות הש"ס בכל יום מ'תשעת-הימים'³⁰, מראש-חודש [ומה טוב גם לפני זה³¹] עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב - באופן המותר על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים - גם עם סעודה והתוועדות]³².

"ומהטעמים בדבר - כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועל-ידי-זה לגלות את הטוב-הפנימי

25 אגרות-קודש כרך ט עמ' רכח.

26 שם כרך יט עמ' שצ.

27 שם עמ' שעו.

28 עיקר הדברים - מוגה, מסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 ועוד, ומסה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564, ומשיחות-קודש תשמ"מ עמ' 672 - שיחת ש"פ מטות ומסעי תשמ"מ, בלתי מוגה. ושולבו הוראות מכ"מ כמצויין בהערות.

29 אף שיש דעות שניתן לעשות סיום על פרק, או על מסכת שלמה במשניות, מוטב לערוך סיום על מסכת בגמרא, 'סיום' עם כל הפרטים, לכל הדעות, כמו מסכת תמיד ('התוועדות') תשמ"ט ח"ד עמ' 86. וראה גם 'התוועדות' תש"נ ח"א עמ' 97.

בלויבאוויטש אמרו בסיום מסכת רק 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ותו לא, וסיימו בקדיש דרבנן רגיל (רשימת דברים להרב חיטריך ח"ד עמ' ריט). אבל כשאמר הרה"ח ר' מאיר אשכנזי ז"ל קדיש דרבנן בסיום הש"ס כ"ד טבת תשי"ב, ציווה הרבי שיאמר 'קדיש הגדול' כנדפס במסכתות (הרה"ח ר' יואל שי' כהן. וגם לגבי המשך נוסח הסיום משמע שאומרים אותו, ראה התוועדות תשמ"ה ח"ג עמ' 1700).

30 "אפילו כשאין אוכלים סעודת בשר אחר-כך. להעיר מהנהגת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לעשות סיומים בתשעת-הימים אף שלא היה סועד אחר-כך בבשר ויין - ספר-המנהגים עמ' 46" (לקו"ש חכ"ג עמ' 223, ובכ"מ).

31 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 74.

32 ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.

עבור השבת¹⁸.

מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן-גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים (והילדות) הנמצאים במחנות הקיץ¹⁹.

"תשעת הימים"²⁰:

משנכנס אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומנעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על-ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לבשם עדיין (אלא לכבוד שבת-קודש). [ולכן נוהגים ללבוש לפני ראש-חודש לזמן-מה את כל הבגדים המכובסים שעומדים ללבוש במשך תשעת הימים²¹]. בעלי הברית: המוהל, הסנדק, והורי-הבן, מותרים ללבוש לבנים ובגדי שבת.

ואסור לרחוץ כל גופו לתענוג אפילו בצונן, ולרפואה ולצורך מצווה [וכן המצטער מפני החום והזיעה²²] - מותר. הטובל בכל ערב שבת²³ מותר לטבול ולרחוץ ראשו, פניו, ידיו ורגליו²⁴ לשבת.

18 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127.

19 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה ה"ה ל'סיומים' המובאים אח"כ.

20 לוח כולל-ח"ב"ד.

21 כפי-החיים ס'י תקנא ס"ק צא. ולמעשה נוהרים בזה בחולצות ומכנסיים, שמלות וחצאיות, אך לא בלבנים וגרביים. [מי שלא הספיק: יניחם לזמן-מה על הרצפה להוריד הבגד מנקיונו, ואח"כ רשאי ללבשם. כן ניתן ללבוש בש"ק בתנאי שיהנה מזה בש"ק עצמה, אחד בלילה ואחד בבוקר ואחד בצהרים וכדומה].

22 שו"ת אגרות-משה אה"ע ח"ד סי' פד אות ד, נטעי-גבריאל הל' בין-המצרים ח"א פמ"ב ס"ד. וראה גשר-החיים ח"א ס"ע רכ, המתיר בזה באבילות דיחיד אפילו בסבון במים חמים (וע' נטעי-גבריאל הל' אבילות ח"א פרק קה ס"ג). מאידך בכ"פ החיים ס'י תקנ"ד סוף ס"ק מו כתב בעניינו, שאם יכול להעביר זאת בצונן לא ירחץ בחמין.

23 וכן הטובל בכל יום, לעניין הטבילה בלבד. ראה לוח 'דבר-בעתו'.

24 ולמעשה רוצים כל הגוף, במים חמים ובסבון. וכן הורה הרה"ג והמשפיע ר' חיים-שאוול ברוק ע"ה. (וצ"ע מהמובא בליקוטי-סיפורים להרב פרלוב ע"ה מהדורה ראשונה עמ' קכב).

וראה בכ"ז בס' 'מנהג ישראל תורה' ס'י תקנ"א ס"ק יא.

ונשים (בנפרד כמובן) וטף³⁸, כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בידיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על־דרך וברוגמת הסיום דערב־פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים הקטנים³⁹.

"וכן יש לעורר ובמיוחד בסיומים, על אהבת ישראל⁴⁰ וְעַל־דבר ההוספה בלימוד התורה בכלל ובנתינת הצדקה, על־פי מה שנאמר: 'ציון במשפט (=תורה) תיפדה, ושביה בצדקה'⁴¹. וכשבאים לעורר על נתינת צדקה - יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נתנים צדקה בפועל⁴². וגם ביום השבת־קודש - באופן המתור, באכילה ושתייה, וצדקה רוחנית⁴³.

"למסור לאנ"ש שי' המתעסקים בהסיומים:

* לסיים כל סיום בהצעה־התעוררות על־דבר (להוסיף ב)נתינות לצדקה.

* לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת־ישראל⁴⁴.

"ובוודאי יפרסמו ויזרוזו על־דבר קיום הוראות אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל⁴⁵."

"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם תשעת הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים ספרים אחרים בתורתו של משיח⁴⁶."

* במוצאי־ראש־חודש וכדומה נוטה הרבי להכריע שיש לומר תחנון בקריאת־שמע שעל המיטה (גם לפני חצות)⁴⁷.

שבירידה הקשורה עם ימים אלו³³, החל מ'פיקודי ה' ישרים משמחי לב" - עושיין שמחה לגמרה של תורה.

"ומפני טעם זה³⁴ כדאי לערוך סיום גם ביום השבת שב'תשעת־הימים'.

"ומה טוב - 'ברוב עם הדרת מלך', לשתף עוד כמה וכמה מישראל (מצד אהבת־ישראל ואחדות־ישראל) בשמחה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת. ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך 'סיומים' על מסכתות כאלה שסיומן בעניינים שקל לאומרם ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים³⁵, שב'סיומים' אלו יכולים לשתף גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו - כשחוזרים לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו 'סיום', שהרי 'זכין לאדם שלא בפניו'.

ומי שיכול - יסיים בעצמו; אם לאו - ישתתף לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה במעמד עשרה מישראל; וכדי לזכות גם את מי שמשום־מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו, ובלאו־הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת מצווה - יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה־של־מצווה³⁶. כמו־כן יש לשתף בזה יהודי שפוגשים ברחוב, על־ידי שיאמרו לו המאמר דסיום, אף מבלי לספר לו שזהו 'סיום'³⁷].

"בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם [כאמור - גם בשבתות] "ברוב עם הדרת מלך", לאחד רבים מישראל בהשמחה לגמרה של תורה, "אנשים

38 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 108.
39 ספר־השיחות תנש"א ח"ב עמ' 719. ולמרות האמור שם "במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, עיי"ש.
40 'התועדויות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1849.
41 ספר־השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר־השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564.
42 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123.
43 (כמו נתינת עצה טובה ועאכו"כ לימוד תורה - 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 565 והערה 127. בישיה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה טובה שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפריש לעצמו, ויתנה בפועל לפני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 (שבת ט"ו בשבט) - שיחליטו גם כמה לתת.
44 מענה שנדפס בס' מאוצר המלך ח"א עמ' 283.
45 ספר־השיחות תשנ"ח ח"ב עמ' 580.
46 משיחת ש"פ מטות, מבה"ח מנ"א תשמ"א, בסופה.
47 'התועדויות' תשמ"ג ח"ג עמ' 1414.

33 'להעיר גם מהפתגם הידוע [בשם הרה"צ ממונקאטש] בפירוש דברי חז"ל: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" - ש'מעטין' העניינים הבלתי־רצויים דתשעת־הימים 'בשמחה', על־ידי ההוספה בשמחה, באופן המותר על־פי שולחן־ערוך, כמובן".
34 אע"פ שביארצייט שחל בשבת (התועדויות תשמ"מ ח"ב עמ' 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש כנתינת מקום לעניין של תענית.
35 'ולדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיומה "השיר שהיו הלוויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"כל בניך לימודי ה'" - בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות - ראשית־יבנות "בניך".
36 שיחות־קודש תשמ"מ ח"ג עמ' 672.
37 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96.

ערב שבת־קודש

ה' במנחם־אב

ל'שבת חזון' לובשים⁴⁹ בגדי שבת כרגיל⁵⁰.

* בעניין סעודת בר־מצווה של נער שנכנס לעול המצוות ביום ח' במנחם־אב, השיב הרבי: "יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון־דא, ובאם לאו - יש לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם־אב, ובאם אי־אפשר מאיזה טעם שיהיה - בשבת שלאחריו⁴⁸."

48) אגרות־קודש חלק טו עמ' רנו. וכן במקרה נוסף שלא ניתן לעשות סעודה במוצאי היום, באג"ק חי"ז עמ' פז, כשחל במוצש"ק ליל ער"ה, מבאר שהסעודה צ"ל מייד ברגע הראשון שנכנס למצוות. מאידך בחי"א עמ' שמ כשחל בעיו"כ מציע להתחיל בחצי יום הראשון (והכוונה כנראה ביום) ולהמשיך במוצאי יוהכ"פ, אך ייתכן ששם לא התאפשר לקיים הסעודה בליל עיו"כ. אבל בדרך כלל, מנהגנו מובא בספר־המנהגים עמ' 75 מלקוטי־דיבורים (ח"ב דף רסח,א), שאחרי שחרית חוזר

הבר־מצוה מאמר ומכבדים ב'לקח' ומשקה, ובערב (מוצאי היום) עושים את הסעודה (כפי שנהג אדמו"ר הזקן).
49) לעניין רחיצה וטבילה, ראה לעיל ציונים 22-23.
50) ספר המנהגים עמ' 46, שכך נהג אדה"ז, וש"נ לפוסקים הדנים בעניין זה. וראה גם בהוספות לשו"ע אדה"ז חלק ה' עמ' 1846 בשוליהגיליון.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש